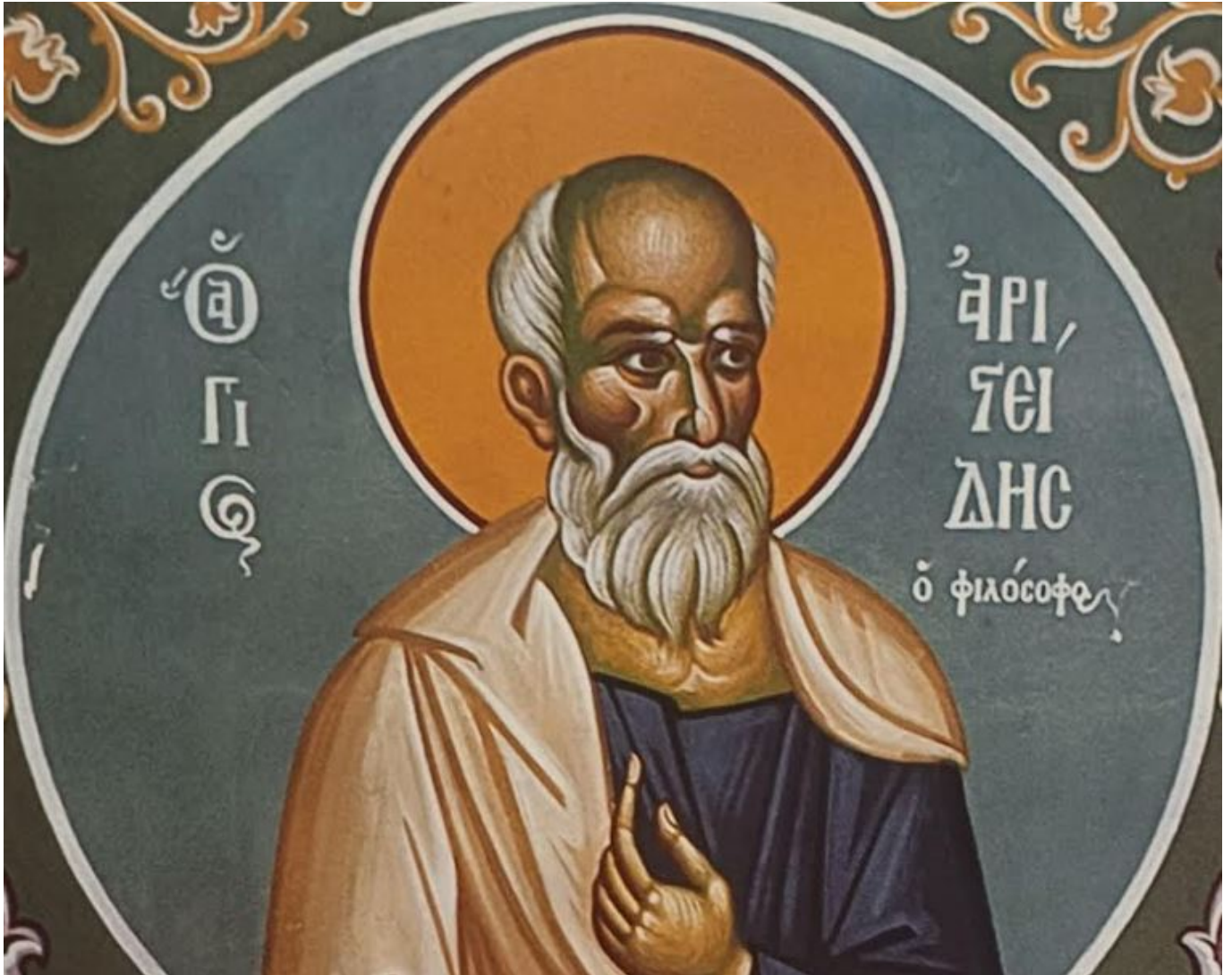

ΑΓΙΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ: Ο συγγραφέας την αρχαιότερη απολογία διαπρεπής Αθηναίος φιλόσοφος και πανεύφημος μάρτυς Χριστού

/ [Γενικά Θέματα](#)

• Γράφει ο Αριστείδης Γ. Θεοδωρόπουλος, Εκπαιδευτικός

Μέσα στο πνευματικό στερώνμα της Ορθοδόξου Εκκλησίας και στη μακρόχρονη πορεία της ενδόξου εκκλησιαστικής ιστορίας της περιωνύμου και αγιοτόκου πόλεως των Αθηνών προβάλλει ως φωταυγής αστέρας ένας ένθεος και ευκλής Αθηναίος φιλόσοφος, ένας διαπρύσιος κήρυκας του λόγου του Θεού, ένας θαρραλέος ομολογητής της χριστιανικής πίστεως, ένας εύψυχος και καρτερότατος μάρτυς Χριστού, ο άγιος Αριστείδης. Ο ένδοξος αυτός Αθηναίος

άγιος ήθλησε τον 2ο μ.Χ. αιώνα στο « κλεινόν άστυ» των Αθηνών με το ένδοξο αρχαίο παρελθόν, όπου μετά την άφιξη του θεηγόρου Αποστόλου των Εθνών Παύλου το 51 μ.Χ. έλαβε χώρα η κοσμοϊστορική συνάντηση της ειδωλολατρίας με τη χριστιανική αλήθεια. Ο τιμώμενος από την Ορθόδοξη Εκκλησία μας στις 13 Σεπτεμβρίου άγιος Αριστείδης αναδείχθηκε μετά από τη μεταστροφή του στον χριστιανισμό σε γενναίο κήρυκα της πίστεως και σε ένθερμο υπερασπιστή των διωκομένων χριστιανών, συγγράφοντας την περίφημη απολογία «Περί θεοσεβείας». Είναι μάλιστα ενδεικτικό ότι η αρχαιότερη αυτή σωζόμενη απολογία τον κατέστησε ευρύτερα γνωστό στην Εκκλησιαστική Ιστορία και Πατρολογία, αλλά και τον ανέδειξε σε εγκαλλώπισμα και θησαύρισμα μέσα στην ευλογημένη χορεία των απολογητών της χριστιανικής πίστεως.

Ο άγιος Αριστείδης γεννήθηκε στην ένδοξη και μέχρι πρότινος «κατείδωλον» πόλη των Αθηνών και έδρασε σε αυτή κατά τον 2ο μ.Χ. αιώνα. Ο υμνηθείς ως «ωράισμα» της Αποστολικής Εκκλησίας των Αθηνών άγιος Αριστείδης υπήρξε διαπρεπής φιλόσοφος, αφού είχε σπουδάσει κλασική φιλοσοφία στην περίφημη Φιλοσοφική Σχολή της πόλεως των Αθηνών. Όμως η φωταυγής παρουσία και το πύρινο χριστοκεντρικό κήρυγμα των εν Αθήναις διαλαμψάντων επιφανών ιεραρχών της περιωνύμου πόλεως των Αθηνών, του αγίου Ιεροθέου και του αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτου, παρακίνησαν τον φιλόσοφο Αριστείδα, ο οποίος υπήρξε περίδοξος και ευπειθέστατος μαθητής τους, στο να μεταστραφεί στον χριστιανισμό, να εγκολπωθεί τον Ιησού Χριστό ως τον μόνο αληθινό Θεό και να αναδειχθεί σύντομα σε φλογερό κήρυκα του λόγου του Θεού και σε ένθερμο υπερασπιστή του χριστιανισμού και της εναρέτου βιοτής των πρώτων χριστιανών της Αθήνας, οι οποίοι αποτελούσαν την εποχή εκείνη μία ολιγάριθμη χριστιανική κοινότητα. Ο άγιος Αριστείδης συνέβαλε αποφασιστικά στην εδραίωση και διάδοση του μηνύματος της χριστιανικής αλήθειας, η οποία ήταν πλέον γι' αυτόν η αληθινή φιλοσοφία. Η ευεργετική του πνευματική δράση και η πύρινη διδασκαλία του για την ορθότητα και ανωτερότητα της ακραιφνούς χριστιανικής πίστεως τον ανέδειξαν σε θεόπνευστο διδάσκαλο, σε καύχημα σοφίας, σε υπόδειγμα ευψυχίας και σε ένθερμο υπέρμαχο της αλήθειας και της δικαιοσύνης. Γι' αυτό και ο σοφός και ευγλωττότατος Αθηναίος χριστιανός φιλόσοφος ανέλαβε με παρρησία την υπεράσπιση των διωκομένων χριστιανών, συγγράφοντας την αρχαιότερη σωζόμενη απολογία, η οποία έχει τον τίτλο «Περί θεοσεβείας». Σκοπός της περίφημης αυτής απολογίας, η οποία επιδόθηκε στον αυτοκράτορα Αδριανό (117 - 138) σύμφωνα με τον εκκλησιαστικό ιστορικό Ευσέβιο ή στον διάδοχό του, Αντωνίνο τον Ευσεβή (138 - 161) σύμφωνα με τη συριακή μετάφραση της απολογίας, ήταν να αποκρούσει τις άδικες και αήθεις κατηγορίες που εκτοξεύονταν εναντίον των χριστιανών, αλλά και να τονίσει την υπεροχή του χριστιανισμού και του ήθους των χριστιανών σε σύγκριση με τις άλλες θρησκείες.

Ο μεταστραφείς στον χριστιανισμό επιφανής Αθηναίος φιλόσοφος Αριστείδης έχοντας βαθιά γνώση τόσο της Αγίας Γραφής όσο και των κυρίαρχων φιλοσοφικών ρευμάτων της εποχής του, καταπολέμησε με τον απολογητικό του λόγο την πλάνη των ειδώλων και στηλίτευσε με πειστική επιχειρηματολογία τη λατρεία των ψεύτικων θεών, αλλά και τον έκλυτο βίο των ειδωλολατρών, γεγονός που τον ανέδειξε σε «ειδώλων λατρῶν μέγα ἥττημα». Παράλληλα κάλεσε αυτούς που αμφισβητούν την ορθότητα της χριστιανικής αλήθειας, να μελετήσουν τον λόγο του Θεού μέσα από τα θεόπνευστα κείμενα της Αγίας Γραφής και να σταματήσουν τους διωγμούς εναντίον των χριστιανών, οι οποίοι διδάσκουν με το απαράμιλλο ήθος και την ενάρετη πολιτεία τους. Το γεγονός μάλιστα αυτό τους αναδεικνύει σε ολόλαμπρα παραδείγματα προς μίμηση.

Η συγγραφείσα από τον άγιο Αριστείδα αρχαιότερη σωζόμενη απολογία υπέρ των διωκομένων χριστιανών αποτέλεσε σημαντική πηγή έμπνευσης και για το περίφημο απολογητικό έργο του αγίου μάρτυρος Ιουστίνου του φιλοσόφου και απολογητού, πολλά δε στοιχεία της απολογίας του διαπρεπούς Αθηναίου φιλοσόφου χρησιμοποιήθηκαν από τους μεταγενέστερους. Γι' αυτό και αποτέλεσε τη σταθερή βάση, πάνω στην οποία οικοδομήθηκε η μετέπειτα απολογητική. Επιπλέον η πνευματική της βαρύτητα είναι ιδιαίτερα σημαντική, αφού με τον εύστοχο και πειστικό απολογητικό λόγο του αγίου έγινε μία συνειδητή προσπάθεια προκειμένου να απαλλαγεί ο χριστιανισμός και οι χριστιανοί από τις άδικες και αήθεις κατηγορίες. Παράλληλα η απολογία του αγίου Αριστείδου εμφανίζεται στη σημερινή αλλοπρόσαλλη εποχή μας περισσότερο επίκαιρη από ποτέ. Η αξία της βρίσκεται στο ότι οι πνευματικά ανήσυχοι και ευάλωτοι άνθρωποι αναζητούν απεγνωσμένα την αλήθεια και το φως συχνά μέσα από φιλοσοφικές περιπλανήσεις, αποκρυφιστικές θεωρίες και παγανιστικές τελετές και αγνοούν τον πνευματικό θησαυρό του χριστιανισμού, ο οποίος σύμφωνα με τον άγιο είναι η μόνη αληθινή θρησκεία που έχει διαμορφώσει μία ξεκάθαρη ιδέα για τον Θεό ως δημιουργό του σύμπαντος και επιδιώκει την ηθική αγνότητα και τελείωση του ανθρώπου. Αξιοσημείωτη είναι η διατύπωση του αγίου για την κοσμολογική απόδειξη της υπάρξεως του Θεού. Έτσι στην απολογία του ο επιφανής Αθηναίος φιλόσοφος αναφέρεται εκτενώς στον Θεό, ο οποίος εκ της φύσεως Του είναι ασύλληπτος, αυτογενές είδος, άναρχος, ατελεύτητος, αναλλοίωτος, αθάνατος, απόλυτος, αμετακίνητος, απεριόριστος, άρρητος, είναι δε νους και σοφία και Εκείνος που δεν έχει ανάγκη από θυσίες και σπονδές, αλλά όλοι και όλα Τον έχουν απόλυτη ανάγκη. Σημαντική είναι και η αναφορά του αγίου στους χριστιανούς, οι οποίοι «γενεαλογούνται από του Κυρίου Ιησού Χριστού», έχουν αληθινή θεογνωσία, λατρεύουν τον Θεό με τον προσήκοντα τρόπο και διακρίνονται για το ήθος, την αγάπη, τη σεμνότητα και την αλληλεγγύη τους, γεγονός που τους καθιστά δίκαιους και αγίους. Γι' αυτό και αυτό που λέγεται από το στόμα των χριστιανών

είναι θείο και η διδασκαλία τους είναι πύλη φωτός.

Ο αγώνας του αγίου Αριστείδου, του γενναίου αυτού κήρυκος της χριστιανικής πίστεως, για την υπεράσπιση των χριστιανών υπήρξε επίπονος και διαρκής. Την υπομονή και τη δύναμη για τη συνέχιση του κοπιώδους έργου του για την εδραίωση και διάδοση της χριστιανικής αλήθειας λάμβανε από τον Θεό και από την αδιάλειπτη προσευχή του σε Αυτόν. Γι' αυτό και σύμφωνα με ευσεβή προφορική παράδοση, διασωθείσα από τον αείμνηστο Αθηναίο ζωγράφο Αριστείδη Περιστέρη, ο διαπρεπής Αθηναίος φιλόσοφος και απολογητής κατέφευγε για να προσευχηθεί και να αντλήσει τη χάρη του Θεού σε απομονωμένο σπήλαιο στη νοτιοδυτική πλευρά του λόφου του Λυκαβηττού, το οποίο αποτέλεσε το ασφαλές πνευματικό του καταφύγιο. Το σωζόμενο μέχρι σήμερα ιερό και κατανυκτικό αυτό σπήλαιο φέρει το όνομα του αγίου για να θυμίζει στον φιλόστορα και φιλάγιο επισκέπτη τη φωταυγή του παρουσία στον ευλογημένο αυτό χώρο, όπου κατ'έτος τιμάται πανηγυρικά η μνήμη του.

Η ακλόνητη πίστη του αγίου στο πάντιμο όνομα του σταυρωθέντος και αναστάντος Κυρίου μας και ο διαρκής αγώνας του υπέρ των διωκόμενων χριστιανών δημιούργησαν έντονη δυσφορία και αγανάκτηση στον Ρωμαίο αυτοκράτορα Αδριανό, ο οποίος αποφάσισε τη δίωξή του. Ο άγιος μετέβη στη Ρώμη για να απολογηθεί, αλλά στη συνέχεια μεταφέρθηκε στην Αθήνα, όπου συνέχισε να κηρύττει σταυρωθέντα και αναστάντα Χριστό, παρά το πλήθος των βασανιστηρίων, στα οποία υπεβλήθη. Αψηφώντας και τον ίδιο ακόμη τον θάνατο, οδηγήθηκε από τους Ρωμαίους στην κοίλη της αγοράς των Αθηνών, όπου αφού τον κρέμασαν, υπέστη τον δι' αγχόνης μαρτυρικό θάνατο στις 13 Σεπτεμβρίου του 120 ή 134μ.Χ. που είναι και η ημέρα, κατά την οποία τιμάται και εορτάζεται η πανίερη μνήμη του από την Ορθόδοξη Εκκλησία. Έτσι με τη δι' αγχόνης μαρτυρική του τελείωση, η οποία συνέβαλε στην εδραίωση της χριστιανικής πίστεως στην περιώνυμη πόλη των Αθηνών, έλαβε τον αμάραντο στέφανο της Ουρανίου Βασιλείας για να συνευφραίνεται μαζί και με τους υπόλοιπους μάρτυρες και ομολογητές του ονόματος του Κυρίου μέσα στην ανεκλάλητη και αιώνια χαρά του πνευματικού στερεώματος της Εκκλησίας μας.

Η διάδοση του αρχαιοελληνικού ονόματος του ενδόξου Αθηναίου αγίου σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια σε συνδυασμό και με την ευσέβεια του ορθόδοξου ελληνικού λαού συντέλεσε στην ανέγερση ιερών ναών επ' ονόματί του στην Κρήτη (Ζερβιανά Κισάμου - ο πρώτος ναός του Αγίου στην Ελλάδα, θεμελιωθείς το 1985, Ανώγεια και Κυνηγιανά Μυλοποτάμου, Λυγαριά Ηρακλείου, Στύλος Αποκορώνου, Λατζιμάς Ρεθύμνου), τις Κυκλάδες (Έξω Κατοικίες Φηρών Σαντορίνης, Στενή και Πανάχραντος Πόρτο Τήνου), τη Λέσβο (Μονή

Λειμώνος), τα Δωδεκάνησα (Μενετές Καρπάθου) και τη Ρούμελη (Αρκίτσα Λοκρίδος, Καρπενήσι), αλλά και στην ιστορία της μορφής του σε ναούς και μοναστήρια της πατρίδος μας. Αξιομνημόνευτη είναι η φιλοτεχνηθείσα τοιχογραφία από τον αείμνηστο Φώτη Κόντογλου το 1962 στον ιερό ναό Αγίου Νικολάου Κάτω Πατησίων (οδού Αχαρνών) Αθηνών, ενώ προς τιμήν του ο Μέγας Υμνογράφος της των Αλεξανδρέων Εκκλησίας Δρ. Χαραλάμπης Μ. Μπούσιας εποίησε Ασματική Ακολουθία, Παρακλητικό Κανόνα και Χαιρετιστηρίους Οίκους.

Στους σημερινούς χαλεπούς καιρούς μας, κατά τους οποίους περιθωριοποιείται και αποδυναμώνεται η χριστιανική πίστη, προβάλλει ο άγιος Αριστείδης, ο κλεινός αυτός γόνος των Αθηνών και σεπτός φιλόσοφος, ο ευγλωττότατος διδάσκαλος και σοφός απολογητής, ο ταχύς αντιλήπτωρ και ακλόνητος στύλος των διωκομένων χριστιανών, ο «τῷ Χριστῷ προσηνέχθης θυσία ἄμωμος καί ὀλοκάρπωμα θεῖον αἰωρηθεῖς ἀπηνῶς ἐν ἀγχόνῃ» ηγλαϊσμένος και στεφανηφόρος μάρτυς, για να μας διδάξει και να μας αφυπνίσει πνευματικά. Παράλληλα μας καλεί να επαναπροσδιορίσουμε τη σχέση μας με τον Χριστό και την Εκκλησία Του, ώστε να καταστούμε γνήσιοι και αληθινοί χριστιανοί, μιμούμενοι το ήθος και την ενάρετη πολιτεία των πρώτων χριστιανών της πόλεως των Αθηνών, αλλά και να διαφυλάξουμε ακραιφνή την πίστη μας στον Ιησού Χριστό. Άλλωστε για την αγάπη Εκείνου με τόσο σθένος αγωνίσθηκε και με τόση γενναιότητα και καρτερία οδηγήθηκε στον τόπο της μαρτυρικής του τελειώσεως ο άγιος Αριστείδης, ο διαπρεπής αυτός Αθηναίος φιλόσοφος και πανεύφημος μάρτυς του 2ου μ.Χ. αιώνα.